

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

153

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם"

"כי אדם לעמל יולד"

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

לטרף ביתו וכיוצא, יוכל להתפרץ כח הלזה של בקשת הכסף, עד אשר יזניח כמעט תלמודו לגמרי מחמת הכח הזה, אשר לא היה מאמין על עצמו בשום אופן, איך יוכל להיות שיזניח כל כך למודו. וכן בכל הכחות והענינים הטובים שבאדם, יוכלו להיות מופרים בכחות מתנגדים, אשר בסבה קטנה יתעוררו בחזקה להפך כל נתח טוב. לזאת גם העבירות הרגילות אשר נעשים כהיתר ר"ל, לא יעוררו את נפש האדם לעסוק בלמוד יראת שמים ולזכור אחריתו, ימי החושך, כי הרבה יהיו ועל כל עבירה בפרט ענוש יענוש בעונשים קשים ומרים ר"ל. כמאמרם ז"ל: **"אמר רבי חנינא: כל האומר, הקדוש ברוך הוא ותתן הוא, יותרו חיי, שנאמר: הוצור תמים פעלו, כי כל דרךיו משפט"**

(דברים לב ד) (בבא קמא נ).

ומי יודע עד כמה יגדל העונש אשר שום אחר לא יסבול רק האדם לבדו העושה העבירות, להיותם נעשים כהיתר, אין רואה ואין מרגיש האדם בהם. אך זה יוכל לעורר להאדם בהתבוננו בחלופי הזמן ומקרי העתים, אשר עם דבר קטן, יוכל הטבע להשתנות וליפול בעבירות רמות, אשר ההרגש עדין בתוקפו כי עבירות המה ויראתם מרחפת על פניו. לזאת יקדים האדם רפואה לעצמו ולעסוק בלמוד היראה והמוסר, להעיר ולעורר את רוחו שיוכל לעשות נגד רצונו. (אור ישראל' מכתב ז).

המשך בעמ' 2 <<<

"אם בחקתי תלכו" (ויקרא כו

ג).

גדר האדם להיות הליכותיו ועניניו אחר השכל הנכון ובזאת נבדל מן בעלי חיים אשר הליכותם אחר טבעם ומזגם וזה הוא כבישת היצר לבלי הלוך אחר נטיית הטבע הרע חס וחלילה, כי האדם בכחו ובממשלת שכלו לשלוט על אבריו כרצון חכמתו וזה הוא גבורתו. כמאמרם ז"ל: **"איזהו גבור, הכובש את יצרו, שנאמר: טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר"** (משלי טז לב) (אבות ד א).

ויש בזה ב' בחינות:

האחת; לעצור טבעו לבלי עשות רע.

והשניה; להפוך טבעו לעשות

הטוב.

והבחינה השניה קשה מן הראשונה, כי כבד יותר לשנות את טבעו, מלעצור בעד טבעו. והאדם צריך לילך בהדרגה, בתחלה, להיות סר מרע, היא הבחינה הראשונה. ואח"כ, עשה טוב, היא הבחינה השניה.

"אדם לעמל יולד" (איוב ז) ללחום מלחמת מצוה והחובה עליו להתגייס בעבודת ה', לא רק לשמור מה שטבעו מניחו מעצמו ומה שהוא קצת קשה, להזניח, כי בזה האופן אין האדם עובד ה' רק הטבע עושה שלו ויוכל להקרא חלילה **'פורק עול'** כאשר לא יתן שום גייעה לעבודת ה' יתברך שמו, רק לשמור מה שאין עליו עול.

וזה היסוד מעבודת האדם לבוראו

ית"ש; לשמור ולעשות גם מה שאין לבו חפץ! כי אם לא ישים האדם לבו ונפשיו לעשות נגד רצון לבבו, הרי הוא עלול לכל עבירות שבתורה רחמנא ליצלן, גם אותן שאינו עובר עליהם, מצד הרגלו וטבעו.

ההרגל והטבע מתחלפים מסכות צדדיות כאשר יאלצם כח אחר המנגד לזה, בדומה; האיש המתמיד בלמודו מצד הרגלו וטבעו ויש לו כח נסתר המשתוקק לכסף והכח אינו ניכר, יען כי אין לו דרך המסחר ולא ראה מימיו, ממילא אין להכח נושא, כמה להיאחז, כי הכחות שבאדם כל זמן שאין להם דבר חושי כמה להיאחז נסתרים המה בפנימיות הנפש, כל יראו החוצה, גם כל נודעו. אכן כאשר תהיה איזה סבה שיצטרך לאחוז מה, במסחר

שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁפַּחַת עֹן'

"אם בחקתי תלכו" - יכול, זה קיום המצוות? כשהוא אומר: "ואת מצותי תשמרו" הרי קיום המצוות. אמור; הא, מה אני מקיים "אם בחקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה' (רש"י ויקרא כו ג). כפי שרגילים אנו להבין שכונת חז"ל הוא להלמוד בעיון. ולכאורה תמוה; הלא גם זה נכלל בכלל "ואת מצותי תשמרו".

איתא בסנהדרין: 'אמר רבי אלעזר: כל אדם לעמל נברא, שנאמר: "כפי אדם לעמל יולד". איני יודע, אם לעמל פה נברא, אם לעמל מלאכה נברא? כשהוא אומר: "כפי אדם לעמל יולד" (משלי טז כו) הרי אומר: לעמל פה נברא! ועדיין איני יודע, אם לעמל תורה, אם לעמל שיחה? כשהוא אומר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיה וקיימת בו יומם וליילה" (יהושע א ח) הרי אומר: לעמל תורה נברא! והיינו דאמר רבא: כולהו גופי דרופתקי נינהו, טוביה לדזכי דהוי דרופתקי דאורייתא' (סנהדרין צט).

ופרש"י: 'דרופתקי' - טרחנין. כלומר: כל הגופין לעמל נבראו. אשריו למי שזכה והיה עמלו וטרוה בתורה. לשון אחר; דרפתקי - כיס ארוך שמשמין בו מעות, כל הגופין נרתקין הם לקבל ולהכניס דברים, אשריו למי שזכה ונעשה נרתק לתורה' (רש"י סנהדרין צט:).

המתבונן בדבריהם יראה שהם תמוהים וחתומים, כאילו ר' אלעזר מסתפק אם תכליתו של האדם הוא עמל תורה, או עמל מלאכה? ולולא הכתוב, היה נכון לומר, שהוא עמל מלאכה? וכן לשונו של רבא גם כן תמוה. שאמר: 'טוביה לדזכי' כאילו העסק והטפול במלאכה, גם זה ענין ותכלית בעד האדם, רק אשרי למי שזכה לעמל יותר טוב שהוא עמל תורה.

ענין עמל הוא, שייגיע האדם למדת עיפות היותר גדולה, עד כדי אי יכולת לעמוד על רגליו מתוך אפיסת כחות. וכן אמרו חז"ל באבות: 'רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הִנְשִׂיא אוֹמֵר: "יְפֵה תִלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֲרֶץ, שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁפַּחַת עֹן' (אבות ב ב). למדונו חז"ל: שענין 'משפחת עון' משיגים רק ע"י יגיעה. והנה כשאנו לעצמנו לא נוכל להעריך כל כך ענין 'משפחת עון'. כל שכן שלא היינו מודדים ערכה של התורה הקדושה ע"י מעלה זו, שלגבי שאר מעלות התורה היא לפי דעתנו, מקלות הערך ועל כך קשה לנו לקבל דברים אלו כהוויתן.

אבל אחרי ההתבוננות יראה האדם, עד כמה גדולה דרגה זו של 'משפחת

עון'. וכמו כן עד כמה רחוק הוא ממנה, שהרי כל עיקר מכוון ותכלית התורה הוא משום ענין זה. ואצלנו אין אותו ענין של 'משפחת עון' כלל, דאין אנו שוכחים את החטא, אלא ממשמשים בו תמיד ואין לנו בכל פעולותינו ומצבנו אף רגע אחד שנוכל לאמר שהסחנו דעתנו מהחטא. לשכוח עון באמת, עד שיהיה מסיח דעתו ממנו מכל וכל, זה אינו כלל מהדברים הקלים!

ולמדונו חז"ל: 'יְפֵה תִלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֲרֶץ, שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁפַּחַת עֹן' היינו: שביגיעת שניהן ישנה לאותה סגולה, שעל ידי זה האדם מסיח עצמו מהעון ושוכחו לגמרי. וזהו שאמר ר' אלעזר: 'כל אדם לעמל נברא' לא נברא אדם, אלא לעמל. שעיקר כל הדברים הוא העמל, שבו ישנה הסגולה של 'משפחת עון' 'ואיני יודע אם לעמל מלאכה, או לעמל פה...'. משום דבאמת גם בעמל מלאכה, ישנה סגולה זו ואת זה יוכל האדם לראות מחייו היום יומיים.

כשאדם בא עיף ויגע ממלאכתו הקשה, אין במחשבתו שום הרהורי חטא. ואין בציורנו כמות הקדושה שמכיל בקרבו עמל מלאכה, שהרי האדם נעשה פרוש על ידו. וגם אחרי הגילוי שאדם 'לעמל תורה נברא', שאותו העמל שעל ידו יזכה האדם לשלמותו, צריך להיות ע"י תורה, אין במשמע, שעמל מלאכה אינו חשוב כלל, אלא שזהו בגדר מה שאמר רבא: 'טוביה לדזכי דהוי דרופתקי דאורייתא', מאושר הוא מי שעמלו הוא עמל תורה.

ולפי הנ"ל נוכל להבין, הא דאמרו בתורת כהנים: "אם בחקתי תלכו" - להיות עמלים בתורה' (תו"כ) רגילים להבין שכונת חז"ל הוא להלמוד בעיון. ובאמת הלא גם זה בכלל "ואת מצותי תשמרו" ולפי מה שבארנו ענין 'עמלים בתורה' הוא צווי חדש שלא נכלל במנין מצוות התורה. דכונת חז"ל הוא רק על עמל וכמו בעמל מלאכה המכוון, הוא העמל שבמלאכה, כמו כן נצטוינו שהאדם יהיה עיף ויגע עד שארית כחותיו מלמוד התורה ובזה התורה היא תבלין.

וזהו שאמרו חז"ל: 'תניא; רבי שמעון בן אלעזר אומר: 'מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני. ואני נבראתי לשמש את קוני, מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני, מתפרנסים שלא בצער! ואני שנבראתי לשמש את קוני, אינו דין, שאתפרנס שלא בצער! אלא, שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי' (קידושין פב:). לימדונו בזה, שאילו לא הרעונו את

מעשינו, לא היו נותנים לנו עמל זה. וגרם לזה החטא, משום דבכדי למנוע מחטא, הוצרכו להעמיס עמל על האדם, דחטאים מצויים רק כשאדם אינו במצב עמלות! וכשהוא עמל, הוא שמור מהם. כמו שאמרו: 'אמרי דבי רבי ינאי: "אין ארי נוהם מתוך קפה של תבן, אלא מתוך קפה של בשר' (ברכות לב:).

ובזה יש פתח להבין הנהגתו של הגאון ר' ישראל מסלנט זצ"ל. מסופר ע"י תלמידיו שהוא לא היה נוהג כאחרים שהיו מסגפים עצמם במעוט שינה, אלא הנהגתו היתה שהיה לומד משך מעת לעת ויותר עד שהיה נופל מתוך עיפות ויגיעה ונרדם. המקור להנהגה זו הוא, מה שבארנו כאן, שזה פירושו של מה שנצטוינו להיות 'עמלים בתורה'. סגולת התורה היא שאינה מניחה לחלות עון כלל. וכשאדם זוכה לתורה, בהכרח שיהיה אצלו ביטול היצר! שמהותה וגדרה של תורה הוא, בטול היצר לגמרי.

וזהו דכתיב: 'ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו' (שמות כ יז). שמהותה של תורה הוא סם החודר בכל גידיו ואבריו של האדם, מרגיזו ומרעידו עד שאינו יכול לבוא אפילו לידי הרהור של חטא, כל תאותו לחטא מתבטלת ונשכחת לגמרי כאילו שנתבטל ונסתלק ממנו יצה"ר. ואין זה בא מצד האדם, אלא מצד התורה שעל ידה מזדעזע כל גופו וחושיו, עד שנתבטל יצרו לגמרי באותה שעה. וסגולה זו נמצאת אך ורק בעמלה של תורה.

והא דהצריכו: 'לתלמוד תורה עם דרך ארץ' משום שבהכרח הוא לאדם שיבטל איזו רגעים, או יותר לעמל פרנסתו ולכן צריך לעמל מלאכה שלא יהיה אף רגע אחד בלי עמל. וכל הזהירות הוא משום דבכטול רגע אחד מעמל, הרי כבר בסכנה, כל הענין של 'משפחת עון'. לולי החטא לא היו צריכים לעמל מלאכה כלל, אבל כיון שחטא הוסיפו לו עמל מלאכה, כדכתיב: 'בזעת אפיה תאכל לחם' (בראשית ג ט). והוא הוספת עמל לאדם. וגרם לזה החטא, דכיון שחטאו, הוצרכו לעמל יותר גדול. וכמו בעמל מלאכה, כך עמלה של תורה הוא גם כן מסבה זו.

כמו שמצינו בחז"ל: 'אמר רב אדא ברבי חנינא: "אלמלא לא חטאו ישראל, לא ניתן להם, אלא, חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, שערכה של ארץ ישראל הוא. מאי טעמא? "פי רבב חכמה רב פּעס" (קהלת א) (נדרים כב:). וכתב רש"י: 'ולפי שבעטו וחטאו, נוסף להם רוב חכמה ושאר הספרים, להטריחן יותר'. (נדרים כב:). (דעת חכמה ומוסר ח"א ח ט).

שמיטה

"שש שנים תזרע שדך"

מדוע חייבה התורה לשמור שמטה דוקא בשנה השביעית?

מאות ושנים עשרה. והיות והצמחים והתבואות גדלים גם בשבתות, לפיכך ציוה הקב"ה לעשות בשנה השביעית שמטה ולהשלים את 'שיב' השבתות בעוד 'נב' של השנה השביעית. יחד הם תהיינה 'שסד' כמנין ימי שנה שלמה אחת. ■

בעל ה'מטה משה' מביא טעם יפה לחיוב לשמור שמיטה בשנה השביעית דוקא: והוא סומך אותו על חשבון פשוט. בשנות החמה, שאנחנו מונים להם, יש 'שסד' ימים, כלומר: שלש מאות ששים וארבעה יום. בכל שנה יש 'נב' שבתות, כלומר: חמישים ושנים. לפי זה בשש שנים יש 'שיב' שבתות, שהם שלש

מעשי גדולים

"שבעה דברים בגלים ושבעה בחכם"

למה מפרטת המשנה קודם את יתרונות החכם ומהן מסיקה על חסרונות הגולם?

תורה. אבל אני חושב אמר רבי שלמה: ששניהם מתיחסים לדברי תורה והפירוש הוא בדיוק הפוך. "כאן במילי דעלמא" הכונה היא שאם אותו שוטה אינו מבליט את דברי השטות שלו, אלא בדברים של הבלי העולם, בעניני מסחר ופרנסה, אבל בדברי תורה הוא כן בעל שכל, על זה נאמר לך: "ענה כסיל". אתה חייב לענות לו.

אבל 'כאן בדברי תורה' אם הכסילות שלו מתבטאת גם בדברי תורה אז אל תענה לו. חבל על בטול הזמן. על בטול התורה. ■

היתה המשנה עושה כן גם אז היה הגולם שואל מפני מה לא נאמרו הדברים בצורה הפוכה. זוהי תכונתו של הגולם... שוב מסופר; על יהודי שהוחזק בעיני עצמו כתלמיד חכם שנכנס כמה פעמים אל רבי שלמה קלוגר לשוחח עמו בדברי תורה. ר' שלמה ראה שיש לו עסק עם 'גולם' השואל שאלות שטות ובקש ממנו שיסלח לו ולא יטריד אותו בשאלות שכן אין לו זמן מיותר. התפלאו עליו מקורביו מדוע הוא מסרב להשיב ליהודי על שאלותיו בעניני תורה?

ורבי שלמה קלוגר השיב להם: בגמרא נשאלת שאלה, מצד אחד כתוב: "אל תען כסיל כאנלתו פן תשנה לו גם אָתָה" ומצד שני: "ענה כסיל כאנלתו פן יהיה חכם בעיניו" (משלי כו ד - ה). הכיצד? משיבה הגמרא: 'כאן בדברי תורה וכאן במילי דעלמא' כרגיל מפרשים ש"אל תען כסיל" - מוסב על 'מילי דעלמא' ו"ענה כסיל" על דברי

'שבעה דברים בגלים ושבעה בחכם; חכם אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין ואינו נכנס לתוך דברי חברו ואינו נבהל להשיב, שאל כענין ומשיב בהלכה ואומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון ועל מה שלא שמע, אומר לא שמעתי ומודה על האמת. וְחִלּוּפֵיהֶן בְּגֵלִים' (אבות ה ז)

למה מפרטת המשנה קודם את יתרונות החכם ומהן מסיקה על חסרונות הגולם? (אבות ה)

משכיל אחד בא אל 'המלבי"ם', רצה להקניטו ושאל אותו את השאלה הזו: "למה מפרטת המשנה קודם את יתרונותיו של החכם ואומרת שחילופיהן בגולם, למה היא אינה מפרטת קודם את חסרונותיו של הגולם ואחר כך וְחִלּוּפֵיהֶן בְּחָכְמָם?" השיב לו המלבי"ם: "משום שאילו

רמז

"ויצא בשנת היבל"

רמז בפרשת בהר 'לסמוך גאולה לתפילה'

ו'יָגָלְנִי' (ויקרא כה מט) - כנגד י"ט ברכות שבתפילת שמונה עשרה. ומכאן, ש'צריך לסמוך גאולה לתפילה' (שו"ע 'אורח חיים' סימן קט א). ■

'בעל הטורים' אומר: כי י"ד פעמים נאמר בפרשתנו: 'ויבֵל' - כנגד י"ד יובלות שהיו בארץ ישראל עד שגלו בימי הושע בן אלה. י"ט פעמים מופיעה התיבה 'גָּאֵל' בהטיות שונות; 'גָּאֵל'

פרשת 'בהר בחוקותי'

"וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר"

פרשת שמיטה נסמכה להר סיני לומר שרק הקב"ה נותן התורה יכול לקיים את ההבטחה שניתנה בשמיטה

חיי דוחק וצער, הריהו בא לידי נסיון שלא לראות בחומריות ובגשמיות עיקר. מאידך גיסא, גם כשנתברך בעשירות, בא הוא לידי נסיון שלא ירום לבבו וישכח מיהו זה שהשפיעו בשפע - השם יתברך. **"רֹאשׁ וְעֶשֶׂר אֶל תִּתֵּן לִי הַטְּרִיפְנֵי לְחֶם חֲקֵי פֶן אֲשַׁבַּע וְכַחֲשֵׁיתִי וְאִמְרַתִּי מִי ה' "** (משלי ל ח-ט).

וזהו שאמרו חז"ל: **'כָּל הַמְּקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מְעַנִּי'** לאחר שעמד בנסיון העוני ועניותו לא השפיעה לרעה על קיום התורה שלו, כי ידע מהו טפל ומהו עיקר, **'סוֹפֵר לְקִיּוּמָה מְעַשֵּׂר'**. יזכהו ה' לעשירות ומובטח לו שגם בנסיון זה יוכל לעמוד ולא לשבוע וח"ו להכחיש ולומר **'מִי ה' "**.

הנהגה זו היתה גם מנת חלקם של ישראל במדבר: **"וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעֲבֹד"** (דברים ח ג). היה זה נסיון מכוון להכנה ראויה, כדי שיוכלו אחר כך לזכות ולעמוד גם בנסיון העושר, שמתוכו יוכלו לעסוק בתורה ולקיימה בארץ ישראל.

וזהו, איפוא, גם שרש וטעם מצות השמטה, שלא יעשה האדם את עבודת האדמה והפרנסה לעיקר. לאחר שיקיים את השמטה כהלכתה ויזכה לעמוד בנסיון הזה, שהוא בבחינת נסיון העוני, יזכה בשש השנים שלאחר מכן לעסוק בתורה ו'**לְקִיּוּמָה מְעַשֵּׂר'**. (שפת אמת)

"וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר" (ויקרא כה א)

מה ענין שמטה אצל הר סיני?

אכן, כשם שבשמטה אין מקום לשאול **"מִה נֶאֱכַל"**? (ויקרא כה כ) כי מובטחים אנו מאת השי"ת **"וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי"** - כך גם בתורה שניתנה בסיני; **'כָּל הַמְּקַבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה'** - מובטח לו כי - **'מְעַבְרִינִי מִמָּוֶה עַל מַלְכוּת וְעַל דְּרָגָתִי אֲרִיץ'** (אבות ג ה). וארון הארץ ימציא

פְּרִמָּה וְאִסְפַּת אֶת תְּבוּאָתָהּ וּבִשְׁנֵה הַשְּׂבִיעִת שֶׁבַת שְׁבִתוֹן". (ויקרא כה ג ד) (בעל הטורים)

"וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר" (ויקרא כה א)

מה ענין שמטה אצל הר סיני? אכן, מצות שמטה, ראייה היא לכך שהתורה אשר ניתנה בסיני תורת אמת היא ולא ח"ו שבדאה משה מלבדו. הנה, מיהו זה אשר יעז להבטיח הבטחה שכזאת? **"וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לְכֶם בִּשְׁנֵה"**

הַשְּׂשִׁית וְעֵשֶׂת אֶת תְּבוּאָתָהּ לְשֵׁשׁ הַשָּׁנִים" (ויקרא כה כא).

אין זאת, אלא, כי רק הקב"ה נותן התורה, יכול להבטיח ולקיים הבטחה שניתנה בשמטה. (חתם סופר)

"וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר" (ויקרא כה א)

מה ענין שמטה אצל הר סיני? הנה, אמרו חז"ל: **'רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר, כָּל הַמְּקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מְעַנִּי, סוֹפֵר לְקִיּוּמָה מְעַשֵּׂר'** (אבות ד ט). כשחי האדם

פנינים לפרשה מתוך 'מללי אורות'

רבי שלמה בלוך, תלמיד רבינו ה'חפץ חיים', אמר משמו של רבו הגדול: המוסר הגדול ביותר שיש בידינו הוא **'מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי'** (אבות א א). הקב"ה, מלכו של עולם, ירד אל העולם הארצי, השפל והבוזי, כדי לתת לנו את תורתו. אין לך דבר מחייב יותר מזה!

משל למה הדבר דומה: למלך בשר ודם שעזב את ארמונו ונכנס עם כל גינוני המלכות לכפר קטן ומוזנח. כמה מחייב הדבר את אנשי הכפר לשמור על כבודו של המלך, אשר ניאות לבטל מכבודו ולפקוד את מקומם הדל.

והוסיף רבי שלמה ואמר: **'לפִּיכֶן נִסְמְכָה שְׁמִטָּה לְהַר סִינַי'**. אכן, קשה הוא קיום מצוה זו, עד אשר כינו חז"ל: את המקיימם **'גְּבוּרֵי כַח'**. על כן, כדי לחזק את האדם ולהעמידו על חיובו לקיים את כל מצוות התורה, גם אלה הקשות לקיום, סמכה התורה למצות שמטה את המוסר הגדול ביותר **"וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר"**. (הצדיק רבי שלמה)

"וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר" (ויקרא כה א)

מפני מה נסמכה פרשת מקלל להר סיני?

כרם, בהר סיני שמעו ישראל את הציווי **"לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁוָא"** (שמות כ ז) ונזדעזע כל העולם. ואילו זה שמע - ולא נזהר.

ועוד אפשר לפרש ולומר על פי מה שמובא בגמרא: **'אמר רבי יוחנן: "שם בן ארבע אותיות, חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע' (קידושין עא.)**.

לפיכך סמכה התורה פרשת שמטה: **"שש שנים תזרע שָׂדֶךְ וְשש שנים תזמר"**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

כדי שלא להכחיש (להרוס) הקרקע. והקב"ה אמר "שש שנים תזרע שָׂדֶךְ", מידי שנה בשנה ואני מבטיחך להוסיף כחה שלא תכחיש'.

ועוד נס בתוך נס, שאחר שזרעת שש שנים, לא רק שלא יוכחש כחה, אלא אדרבה בשנה הששית יוסיף לה כח כל כך עד שנאמר: "וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לְכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂיתָ אֶת הַתְּבוּאָה לְשִׁלְשׁ הַשָּׁנִים". ועל ידי כל המופתים האלה אשר שמתו בידך תדע כי לי כל הארץ ועל ידי זה יהיו עיניך נשואות אל ה', כמו שמצינו בירידת המן ליומו, כדי שיהיו עיניהם נשואות אל ה' תמיד ויבטחו בו תמיד.

"פִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לְכֶם וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ" (ויקרא כה ב)

מה ענין ההקדמה וההכרזה "פִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ" לציווי התורה "וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ"?

אכן, כבר הוזכרה התורה: "וְאִם בַּחֲקֹתַי תִּמְאָסוּ" (ויקרא כו טו) ותבטלו את השמטה, "אָז תִּרְצָה הָאָרֶץ אֶת שְׁבֵתֹתֶיהָ כָּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאִתָּם בְּאָרֶץ אֲיִבִּיכֶם אֲזַ תִּשְׁבֵּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת שְׁבֵתֹתֶיהָ" (כו לד).

לפיכך הקדימה התורה והזהירה, כי מיד עם בואם אל הארץ מוטב להם אם יקיימו את השמטה, כי בין כה וכה הארץ תשבות - אם לא ברצון אזי בכל כרחם. משום כך מוטב שיהא הדבר ברצונם, על ידי קיום שמטה כהלכתה ולא ח"ו בעל כרחם, כאשר: "וְאִתָּם בְּאָרֶץ אֲיִבִּיכֶם אֲזַ תִּשְׁבֵּת הָאָרֶץ".

על כן: "שש שנים תזרע שָׂדֶךְ... ובשָׁנָה הַשְּׁבִיעִת שְׁבֵת שְׁבֵתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ". (מלא העומר)

"וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ" - "לִשְׁמִי" (ויקרא כה ב)

כי באמת אני הנותן לך ארץ ולא בחרבך ירשת ארץ. ויש לחוש, שלא תטעה לומר: שלך הארץ. על כן אני מצוך: "וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ". לא לשם תוספת כח הארץ, כי אם לשם ה', לגלות כי הוא יתברך בעל השדה. 'ובזכות שתשבות לִשְׁמִי' תזכה, למה שנאמר: "שש שנים תזרע שָׂדֶךְ". (כלי יקר) ■

"וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ"! שישריש בנפשו את האמונה והבטחון כבורא עולם. ולפי זה, יבוארו דברי חז"ל: **"כִּי גִלּוּת בָּבֶל באה להם לישראל בעון שמטה'** (תנחומא בהר).

ולכאורה, הלא מקרא מפורש הוא, שהגלות באה על **"עֲזַבְתֶּם אֶת תּוֹרַתִי"** (ירמיה ט יב) ומה ענין שמטה לכאן? אכן, זה וזה - חד הוא. השמטה והתורה - הן סבה ומסובב, שעל ידי מצות שמטה יבואו לידי אמונה ובטחון ויגבירו את למוד התורה ומצוותיה. וכיון שביטלו את הסבה, שלא קיימו את השמטה, בטל המסובב ולא עסקו בתורה ונתחייבו גלות. (החיד"א, פני דוד)

"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם פִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לְכֶם וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ" (ויקרא כה ב)

מהו **"תְּבֹאוּ"**? היה לו לומר 'תלכו'. ברם, מקומם האמיתי של ישראל הוא בארץ הקדש ושם שרש נשמתם. לפיכך בכל מקום שהוזכרה בו הליכה אל הארץ, נאמרה לשון 'ביאה'.

ללמדנו, שעיקר מציאותם של ישראל היא בארץ ישראל. כל עוד יושבים הם בארצות פזורים, לא באו הם אל שרשם ואל מקומם האמיתי. רק כאשר הם בארץ ישראל, הריהם באים אל מקומם. מאידך גיסא, בכל מקום שמדבר הכתוב בהליכה אל חוץ לארץ, אומר הכתוב לשון 'הליכה' - 'וילך', 'וילכו' וכדו'. (תורת משה אלשיך)

"פִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לְכֶם וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ" (ויקרא כה ב)

מה ענין מצות שמטה לארץ דוקא? כתב הכלי יקר: 'טעם מצוה זו היא להשריש את ישראל במידת האמונה והבטחון בה'.

כי חשש הקב"ה פן כבואם אל הארץ יתעסקו בעבודת האדמה על המנהג הטבעי וכאשר כביר מצאה ידם, ישכחו את ה' ויסירו בטחונם ממנו ויחשבו כי כחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה ועולם כמנהגו נוהג ויחשבו שהארץ שלהם היא והם הבעלים ואין זולתם'. 'על כן הוציאם ה' מן המנהג הטבעי לגמרי, כי בשש שנים דרך האומות לעשות, שתי שנים זרע ושנה אחת בור,

לו טרף למחייתו ולפרנסתו. ולא עוד, אלא שפרנסתו תהא על דרך התורה ולא יגרם לו על ידה שום נזק. (בית ישראל) **"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ"** (כה א-ב) ולכאורה, מה טעם יש בשביתה זו? והלא הארץ דוממת היא ומה שביתה היא צריכה?

כתב האברבנאל: 'ואמיתת הענין הזה הוא, שארץ ישראל יש לה בעצמה סגולה נפלאה ויחס גדול לקבל נצוץ אלוקי. וההשגחה האלוקית תתייחד באותה ארץ באופן נפלא, מה שאין כן בשום ארץ אחרת.

והארץ ההיא מצד טבעה ומצבה אצל העליונים נבחרה מכל הארצות. ומלבד העם היושב בה היא מקודשת מעצמה. ולכן היו רוב המצוות תלויות בארץ, כי הם היו מכל עבודתה'. (נחלת אבות פ"ה מט)

מה ענין שמטה אצל הר סיני? אלא כמו ששרתה שכניה על הר סיני, על מקום ממש, כך שורה קדושה ונשמה יתירה על הארץ ממש! אכן, אף על פי שהארץ דוממת ואינה מרגישה, מכל מקום באה מצות השמטה ומעידה על הקדושה העצמית שיש בה ועל חיבת הארץ בעיני הקב"ה; כמו שבני אדם שובתים ממלאכתם בשבתות וימים טובים, כך גם ציוה הקב"ה שהארץ תשבות אחת לשבע שנים. (אלשיך)

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לָהּ" (כה א ב)

מה ענין שמטה אצל הר סיני? הנה כתבו המפרשים: שעיקר טעם מצות השמטה הוא לחזק ולהשריש האמונה והבטחון בה, כי כל אשר לאדם - ממנו יתברך. וכאשר ישבות מעבודת האדמה, יוכח האדם לדעת כי לא כחותיו ועמלו מצמיחים לו את פרי הארץ ואז ישליך יהבו אל ה' ויהיו עיניו נשואות אליו תמיד, שישפך לו די מחסורו.

נמצא שכאשר יהיה האדם חדור אמונה ובטחון בה', שוב לא יצטרך להיות טרוד במסחרו ובפרנסתו ולא יקדיש להם את כל עתותיו, אלא יוכל לעסוק בתורה בנחת ובשלות הנפש, מתוך אמונה ובטחון שארון הארץ ידאג למחייתו ולכלכלתו.

וזהו שנאמר: **"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי"** - וכיצד יוכל לעסוק בתורה ובמצוות שניתנו בסיני? - על ידי

גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

מצות כיבוד אב ואם עד היכן?

מערכת 'חברותא'
מייוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם מצות כיבוד אב ואם מחייבת לציית להורים גם כאשר הם מבקשים דבר שאינו לתועלתם, או לכבודם? (יבמות ו.)

תשובה: פרש"י: "אמר לו אביו - לכהן - היטמא... אלא' לעולם; דאמר ליה שחוט לי, בשל לי. ואפ"ה לא איצטרך עליה, דאיכא למיפרך; מה להנך; שחוט לי, בשל לי, שכן הכשר מצוה בחילול שבת, בעקירת לא תעשה, הוא מקיים עשה דכיבוד וזהו הכשר קיומו ואי אפשר לקיימו, בלא עקירת לאו' (יבמות ו.)

פסק ה'שלחן ערוך': 'תלמיד שרוצה ללכת למקום אחר, שהוא בוטח שיראה סימן ברכה בתלמודו לפני הרב שם ואביו מוחה בו שלא ילך לשם, לפי שדואג על כך שבאותה העיר יש עובדי כוכבים המעלילים עלילות שוא על יהודים, אינו צריך לשמוע לאביו בזה'. (יורה דעה רמ כה.)

והביא ב'פתחי תשובה': (ק כב) בשם ספר 'חמודי דניאל' שנראה לומר; כי אפילו אם היה הדבר בספק, אם יראה סימן ברכה, מותר.

ועוד כתב: אם היה אחד רוצה להתפלל

בזיון לאב, כל שכן שאסור לבן לישא אותה, כי בכך נחשב הבן בכלל "אָרוֹר מְקַלָּה אָבִיו וְאִמּוֹ" (דברים כז טז).

אלא שמביא 'הנצי"ב' טעם נוסף של 'המהרי"ק' שם: שאין האב יכול לצוות על הבן שלא ישא אשה שחפץ בה הבן משום שיש מצוה לכל אדם לישא אשה שנושאת חן בעיניו. ואם כן, יש בדבר 'נְדָנוּד עֲבָרָה' למחות על הבן שלא ישאנה ובוזה אין מצות כבוד אב.

ובאמת כך גם כתבו התוס' במסכת בכורות: (כט א) על מה ששינוי כי מותר לילך דרך מקום שגזרו עליו חכמים ספק טומאה 'בית הפרס' כדי לישא אשה, אפילו באפשר לו לישא אשה גם בלי זה, כי מכל מקום הוא רוצה באשה זו ונחשב למצוה. והיינו כמו ללמוד תורה, שאף על גב שאפשר ללמוד במקום אחר, מותר לו לילך דרך בית הפרס, משום שלא מכל אדם זוכה ללמוד והוא הדין שלא מכל אשה אדם זוכה להיבנות.

במה דברים אמורים; בדבר שיש בו מצוה שהוא דוחה מצות כיבוד אב ואם, כמו ששינוי ביבמות: "איש אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט ג) כלכם חיבים בכבודי' (ו א). אך כאשר יש צד של בזיון לאב, שהוא בכלל "אָרוֹר מְקַלָּה אָבִיו וְאִמּוֹ", לא מצינו שמותר הדבר.

ועיין בהרחבה בדברי הציץ אליעזר' (חלק טו לט) החולק על מסקנת 'הנצי"ב'. ■

בבהכ"נ שמתפללין שם יותר בכונה ואמו מוחה בזה - אין צריך לשמוע לה.

ומוסיף הרמ"א: על דברי ה'שלחן ערוך', שאם האב מוחה בכך שלא ישא איזה אשה שחפץ בה הבן, אין הבן צריך לשמוע אל האב.

אך כתב על כך בהסתייגות רבתי בשו"ת 'משיב דבר': (ב סימן נ לנצי"ב) נראה, שדברי הרמ"א שאין הבן צריך לשמוע אל האב בכך, אינם אלא באופן שאין באשה שהבן חפץ בה בזיון וצער לאב. אבל ביש בזיון (לאב), אסור לו לבן לישאנה'.

ומנמק הנצי"ב את טעמו: מקור ההלכה שאין הבן צריך לשמוע בקול אביו לגבי נשואי אשה הוא מתשובת 'המהרי"ק' (שרש קסו) וטעמו של 'המהרי"ק', שמצות כבוד אב אינה בכל ענין, אלא, רק במה שנוגע לאביו, כגון להאכילו וכדומה. אבל במה שאינו נוגע לו, אין חיוב.

וטעם זה של 'המהרי"ק' הובא בביאור 'הגר"א' בשם 'הרמב"ן' 'והרשב"א' יבמות פרק א, באומרים: 'שעיקר מצות כיבוד אב ואם היא בדבר שיש לאב ולאם, הנאה ממנו'.

וטוען 'הנצי"ב': שאם זהו הטעם, הרי אם היה אביו מצוהו לישא אשה מסוימת משום שזו היא הנאתו של האב, היה הבן מחויב לישאנה ולא אחרת.

ואם היו נשואי הבן עם האשה הזאת

נסיעה לקברות הצדיקים

עם הרב אמנון יצחק

זכאי
"חי כפלוים"
50% הנחה

ר' יונתן בן שוואל-עמוקא

רבי מאיר בעל הנס-טבריה

ביום רביעי יג' סיון 30.05.07

יציאה בשעה 7:30 בדיוק

קבר רבי מאיר בעל הנס, ר' עקיבא, הרמח"ל הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א ארוחת צהרים כיד המלך קבר רבי יונתן בן שוואל	המסלול: 11:30 טבריה 13:00 כינר 14:30 כינר 17:00 עמוקא
--	---

ההרשמה במושרדי "שופר" רה' מתתיהו 10, בני ברק טל: 03-677779

רחוב האדמו"ר 41 מקומץ בני ברק

למכירה ספרי תורה מהודרים
 שנכתבו ק"י סופרים
 מומחים ויראי שמים
 בכתב ספרדי, בית יוסף, והאר"י

תבצע תיחוד

כל הרוכש 100 תורה עד חג
 השבועות יקבל ארוז מהודר
 (או עצי חיים ומעיל)

כמו כן ניתן להשיג אצלנו תפילין מהודרים
 לפרטים והזמנת נא לפנות לשי

052-8077722

"אוצרות חיים" קייטנות נשים במלון ניר עציון

בנינים ראשון - רביעי י"ד-ל סוף חששו" (6/6-3)

פנסיון מלא

כשרות

- הרב שמואל כהן שליט"א
- הרב יחזקאל פת שליט"א
- הרב יצחק הרב בלעז שמע שליט"א
- הרבנות שושנה סלול תנ"ך
- תוסרת חדה לי
- תוסרת אלת דק
- הרבקה קריקין עם חצי דקן
- קוסטיקת ועד - "המקום הנכון"

אוצרות חיים
 050-3131740, 03-6880091

יעמדו על הברכה

רפואה שלמה לנעם בן אילה	רפואה שלמה למסעודה בת ליוז
חזרה בתשובה ליעקב בן הרשל לאורל ויונתן בן אביבה	זוכו להגדיל תורה לאלברטו וג'וספה בני רוסנה
חזרה בתשובה לנוה בן מיכל	פאלגרינו גרשום בן אלישבע לעילוי נשמתו
זווג הגון דור בן מיכל	רומאו בן קוסטאנצה שיזכה לחזור בתשובה שלמה
אלברטו בן דינה פרלה שיזכו לחזור בתשובה שלמה	שמירה וזיווג הגון לזירג'ינה בת אסתר
מרקו בן מריסה רות שיזכה לעלות ביראת שמים	סטפאנו בן פראנקה שיזכה לחזור בתשובה שלמה עם כל משפחתו
מארקו בן אלירה שיזכה להיות צדיק וירא שמים ופרנסה בשפע	זיווג הגון משורש נשמתה והצלחה בכל לננה ריבקה בת נטלה רחל
זוכו להיות צדיקים ויראי שמים לקלם רחמים בן שירלי רחל וראוּבן בן מרים	

מרפאת שיניים שן וחסד
 נוסד בשנת 1982

בדיקה ויעוץ מקצועי ללא תשלום

◆ כתר חרסינה 570ש"ח
 ◆ שתל 1.490ש"ח ◆ תותבת 1.590ש"ח
 ◆ תותבת גמישות ללא וזים 2.990ש"ח
 ◆ ישור שיניים החל מ-4.800ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב סינת הרב קוק
052-8448443 ◆ 03-5794757

כל המעונין לזכות ולהיות
 שותף בהצעת 420,000
 עמודי התורה של 'גנזי המלך'
 בכל שבוע, יתרום 500
 שקלים לע"ו, רפואה, זיווג,
 הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים
 וכו' ויקבל פרסום בקוביה
 כדלעיל.

03-6762226
050-6500666

שירותי כח אדם וסיעוד

עובדים זרים מכל העולם
 טיפול בקשישים, מוגבלים ונכים במסגרת חוק הסיעוד של ביטוח לאומי
 מטפלים למשך 24 שעות - אפשרי ללא לינה • מענה מידי לכל פניה

204-704-700-1 פקס: 08-9356686 נייד: 050-2333333 רח' הרצל 96 רחובות, מיקוד: 76548 fax2004@bezeqint.net

... "ולא יהיה עוד קצף על בני ישראל"

מילקי. לא יתן חסות למצעד

איום החרם הצליח: מכרסמים לא ימונו את מצעד

... נותני החסות חוששים מחרמות על מוצרי החברות מצד קהלהצרכנים הדתי והחרדי המתנגדים לקיומו של "מצעד תועבה ברחובה של עיר", כלשונם. מי שספגה קשות את נחת זרועו של חרם שכזה הייתה חברת שטראוס, שהמותג "מילקי", שלה ליווה את המצעד. ארגוני התשובה החרדיים ובראשם הרב אמנון יצחק הטילו על החברה חרם ממושך וחסר פשרות, שגרמו לחברה להפסדים.

יישר כחכם!

לרבבות ישראל הנאמנים לדבר ה' ותורתו שמאז העניקה חברת 'שטראוס' את חסות 'מילקי' ל'מצעד התועבה' בחוצות עיר נמנעים מלהכניס את מוצריה לפיהם ולהביאם לביתם.

יישר כחכם!

בדבקותכם בדרך התורה והיראה שהראו לפנינו גדולי ומאורי הדור ואשר הרחיקו עצמם מכל קרבה לחברה זו ואפילו לסמלה המסחרי שפגעה בכבוד שמים בפרהסיא ללא בושה, ברור עתה לכל שבהרחיקכם אותה ואת מוצריה המזכירים את הגנאי הגדול והמעשים הנלוזים של חברה זו בין לומדי תורה ושומריה, הינכם מקדשים שם שמים ברכים.

יישר כחכם!

בעמידתכם האיתנה מול התומכים בתועבות ומחדירים את מוצריה בקרב מחנה היראים גרמתם לבטולו של המצעד בשנה שעברה ומנעתם את מימונו של מצעד נוסף כזה בשנה זו ע"י חברות גדולות החוששות מכחכם, כח האמונה. בודעם כי שומרי משמרת הקדש באמת לא ישקטו ולא יתנו את אמונתם למרמס.

יישר כחכם!

חילכם לאורייתא

מישיכים לא לאכול מוצרי 'עלית-שטראוס'